کێشە لەسەر سەرۆک وەزیران!..
عوسمانی حاجی مارف

دوای چەند ڕۆژێک لە هەڵبژاردنی پەرلەمان، لە 17ی نۆڤەمبەردا، چوارچێوەی هەماهەنگی شیعە خۆی وەک گەورەترین بلۆکی پەرلەمانی ڕاگەیاند، کە بە کۆی لیستەکانیان توانیان زۆرینەی دەنگی زیاتر لە ١٧٠ کورسی کۆبکەنەوە، لەهەمانکاتدا لیستی هاوپەیمانی ئاوەدانکردنەوە و گەشەپێدان بە سەرۆکایەتی سودانی پەیوەندیان بە چوارچێوەکەوە کردەوە.
بەپێی لێکدانەوە یاساییەکان، گەورەترین بلۆکی پەرلەمانی ئەو بلۆکە دەتوانێت هاوپەیمانی دروست بکات، کە زۆرترین کورسی پەرلەمانیان بەدەست هێناوە، بەمەش مافی پێکهێنانی حکومەتی نوێ مسۆگەر دەکەن، هەڵبەتە سودانی وەک لیستەکەی خۆی نەیتوانی بە تەنیا گەورەترین بلۆکی پەرلەمانی پێکبهێنێت، بۆیە سەرەتا بەدوای هاوپەیماناندا دەگەڕا بە بەرپەرچدانەوەی چوارچێوەی هەماهەنگی شیعە، بۆیە هەوڵیدا پارتی دیموکراتی کوردستان و محەمەد حەلبوسی سەرۆکی پارتی پێشکەوتن وەک گەورەترین حزبی کوردی و سوننە ڕازی بکات بە ئەوەی هاوپەیمانی لەگەڵ لیستی هاوپەیمانی ئاوەدانکردنەوە و گەشەپێدان دروست بکەن و گەورەترین بلۆکی پەرلەمانی پێکبهێنن.
پارتی دیموکراتی کوردستان و حەلبوسی پەیوەندییەکی باشیان لەگەڵ سودانی نییە، ڕازی نەبوون بەو هاوپەیمانێتییە و نەشیانویست ڕووبەڕووبونەوه لە بەرامبەری چوارچێوەی هەماهەنگی شیعەدا بکەن.
سودانی هەوڵیدا ئەوەی لە ساڵی 2021 ڕوویدا دووبارەی بکاتەوە، وەک هاوپەیمانی نێوان سەدر و بارزانی و حەلبوسی، سودانی بە خۆشی بە باشی دەیزانی هەوڵێکی مەحکومە. تەنانەت ئەگەر پارتی دیموکرات و محەمەد حەلبوسی ڕێکبکەون بە هاوپەیمانی لەگەڵیدا، ئەوا توانای ئەوەیان نەدەبوو دژی چوارچێوەی هەماهەنگی بوەستنەوە، کە ئێران پشتیوانیان دەکات!.
هەر بۆیە ئەوەی جێگای سەرنجە سودانی لە ناچاریا پەیوەندی بە چوراچێوەی هەماهەنگی کردەوە، بەڵام لەم پەیوەندی و هاوپەیمانییەدا، چەند دەتوانێت جارێکی تر ببێتەوە بە سەرۆک وەزیران و حکومەت پێکبهێنێت؟، ئەمە پرسیارێکی جدیە!، لەنێو ئەو کێشەو کێشمەکێشانەی نێوان چوارچێوەی هەماهەنگیدا، سودانی پێگەیەکی بەهێزی نییە و دۆخەکە وەها نیشان ئەدات فرسەتێکی وەهای بەدەستەوە نییە و شانسی بونەوەی بە سەرۆک وەزیران زۆر بەرتەسک

بەتەوە.
هەڵبەتە ئاشکرایە کە سودانی ڕووبەڕووی دژایەتییەکی توند دەبێتەوە لەناو لیژنەی هەماهەنگی شیعەدا و لەنێو توندترین نەیارەکانیدا، وەک نووری مالیکی سەرۆکی هاوپەیمانی دەوڵەتی یاسا و قەیس خەزعەلی سەرۆکی عەسائیب ئەهلی حەق و باڵی سیاسییەکەی بزووتنەوەی سادقون..، ئەوانە سەرۆک وەزیرانێکیان دەوێت کە هیچ بەرنامەیەکی سیاسی و حزبی و سەربەخۆی نەبێت و بڕیارەکانی جیا نەبێت لە ڕێکەوتنەکانی نێوان لایەنەکانی چوارچێوەی هەماهەنگی.
عەلی موسەوی، سیاسەتمەداری شیعەی سەر بە ڕێکخراوی بەدر، کە کوتلەیەکی چەکدارە و باڵێکی سیاسیی نزیک لە ئێرانە و هادی عامری سەرۆکایەتی دەکات، ڕایگەیاندووە، خەزعەلی چاوەڕوانی سیاسی گەورەی هەیە، سودانیش هەڕەشە لەو چاوەڕوانییە دەکات، بۆیە سروشتییە کە خەزعەلی دژایەتی پێدانی خولی دووەمی سودانی بکات.
جگە لەو ئۆپۆزسیۆنەی کە سودانی لە لایەن مالیکی و خەزعەلییەوە ڕووبەڕووی دەبێتەوە، هێزە میلیشیا شیعەکانی سەر بە ئێران، پێدانی خولی دووەم بە سودانی ڕەتدەکەنەوە و تۆمەتباری دەکەن بەوەی کاردەکات بۆ گەیشتن بە ئامانجەکانی واشنتۆن بە چەکداماڵینی میلیشیاکان.
عەلا حەدادی، سەرکردە لە هاوپەیمانی دەوڵەتی یاسا بە سەرۆکایەتی نوری مالیکی ئاشکرای کرد کە چەند فراکسیۆنێک لە چوارچێوەی هەماهەنگیدا بە ئاشکرا دژی درێژکردنەوەی ماوەی سەرۆکوەزیرانی سودانین. جەختیشی لەوە کردەوە کە ئەو کوتلەیانە نوێکردنەوەی خولی سودانی ڕەتدەکەنەوە و کاندیدێکی دیکەیان پێ باشترە.
سەرکردەکانی چوارچێوەی هەماهەنگی بەدوای سەرۆکوەزیرانێکدا دەگەڕێن، کە بەردەوامیی بەرژەوەندییەکانیان مسۆگەرو پاریزراوبێت، بەتایبەتی بەرژەوەندییەکانی هێزە میلیشیاکان.
جگە لەوەی پەیوەندیی شەخسی مالکی و سودانی لەڕادەبەدەر خراپە، گومانی تیا نییە کە مالیکی بە تەواوی ڕەتیدەکاتەوە خولی دووەمی سەرۆکایەتی بدرێتەوە بە سودانی، مالیکی و خەزعەلی و زۆربەی کتلەکانی چوارچیوەی هەماهەنگی نایەوێت سەرۆکوەزیرانی نوێ، بڕیارەکانی سەربەخۆ بێت، لە ئەنجداو و سیاسەتی چوارچێوەی هەماهەنگی و دەوری ئێران.
لە کاتێکدا ڕاستە کە هاوپەیمانی سودانی سەرکەوتنی بەرچاوی لە هەڵبژاردنەکاندا بەدەستهێناوە، بەتایبەتی لە باشووری عێراق، بەڵام ئەم سەرکەوتنە گەرەنتی خولی دووەمی بۆ ناکات بە لەبەرچاوگرتنی ئەو دژایەتییە توندەی کە ڕووبەڕووی دەبێتەوە لەلایەن سەرکردە باڵاکانەوە لە چوارچێوەی هەماهەنگیدا، تەنانەت بە

پشتیوانی ئەمریکاش دانانی سودانی ئاسان نابێت.
لە کاتێکدا پشتبەستنی سودانی بە پشتیوانی ئەمریکا یان بە دەستکەوتەکانی لە خولی یەکەمیدا ناتوانێت ڕووبەڕووی چوارچێوە و فراکسیۆنەکان ببێتەوە، بەڵام گەڕانەوەی بە چوارچێوەکە بە پێکهێنانی گەورەترین بلۆکی پەرلەمانیە، کە ڕەنگە یەک یان دوو وەزارەت بە لیستەکەی بەدەست بهێنێت.
دانوستانە سیاسیەکان لە چوارچێوەی بلۆکی شیعە بە سەرۆکایەتی چوارچێوەی هەماهەنگی بەردەوامن، سەبارەت بە هەڵبژاردنی سەرۆکوەزیرانی نوێی عێراق، گەر پێشتر بە سودانیەوە هەشت کاندید بەرچاو بون، لەم پرۆسەیەدا ئێستا سێ ناو وەک کاندید دەرکەوتوون:
عەبدولئەمیر ئەلشەمەری، وەزیری ناوخۆ، حەمید ئەلشەتری، بەرپرسی هەواڵگری، هەروەها قاسم ئەعرەجی، ڕاوێژکاری ئاسایشی نیشتمانی عێراق، ئەم سێ بژاردەیە دیارترین بژاردەن.
لەلایەکی ترەوە پەیوەستە ئاماژە بەوە بدەین کە قەیرانێکی ئابوری لە ئارادایە بەهۆی کەمی نەختینەیی و بەرزبوونەوەی قەرزە ناوخۆییەکان و ترس لە دابەزینی نرخی نەوت و دابەزین بەهای دیناری عێراقی لە بەرامبەر دۆلاردا، وەها پێشبینی دەکرێت حکومەتی داهاتوو ناچار دەبێت بەهای دیناری عێراقی بەرامبەر دۆلار دابەزێنێت، لە 141 دینارەوە بە دەوروبەری 200 دینار، بەمەبەستی پێدانی مووچەی فەرمانبەران و خانەنشینی و چاودێری کۆمەڵایەتی. هەنگاوێکی لەو شێوەیە، ئەگەر ڕووبدات، قەیرانێکی شۆککەر لە عێراقدا بەدوای خۆیدا دەهێنێت و دەشێت ڕوبەڕوبونەوەیەکی نوێ لە نێوان حکومەتی داهاتو و تەواوی سیستەمی سیاسی لەگەڵ ڕای گشتی عێراقدا بهێنێتە ئاراوە.
سەبەری گفتوگۆکانی سۆشیال میدیا و دەزگاکانی ڕاگەیاندنی عێراقی سەبارەت بە ناسنامەی سەرۆکوەزیرانی داهاتووی عێراق ئەوەیە کە سودانی دووبارە دەستنیشان دەکرێتەوە، یان هێزەکانی هاوپەیمانی (شیعە) کاندیدێکی دیکە هەڵدەبژێرن؟
لە کاتێکدا سەرنج هەیە لە سەرسودانی بەوەی کە لە ماوەی سەرۆکایەتیەکەیدا خەزێنەی عێراقی کەمکردۆتەوە و ملیۆنێک عێراقی بۆ کارە حکومییەکان دامەزراندووە، وەک هەوڵێک بۆ دامرکاندنەوەی ناڕازیبونی گەنجانی بێکار و بەرگرتن بە گەڕانەوەیان بۆ سەر شەقامەکان، بەمانایەک کاری لەسەر وەڵام بە قەیرانی ئابوری نەکردووە.
خاڵێکی دیکەی پەیوەندی نێوان پرسەکانی کەسایەتی سەرۆک وەزیرانی داهاتوو، پەیوەستە بە قەیرانی ئابووریەوە، کە قەوارە سیاسیە شیعەکان مەرجیان بە هەڵبژاردنی سەرۆک وەزیران داناوە، پێدەچێت

هەوڵێک بێت بۆ دابەزاندنی ئەو سەقفەی کە سودانی کاری لەسەر دەکرد. سەرکردەکانی چوارچێوەی هەماهەنگی دەیانەوێت پێگەی سەرۆک وەزیران زیاتر بەرتەسک کەنەوە، تا مالکی یا هەرکەسێکی تر نەتوانێت تەواو کۆنترۆڵی دەسەڵاتەکەی بکات. لەلایەکی تریشەوە شیکارییە ئابورییەکان ئەوە دەردەخەن کە بە هەر بەرمیلێک نەوت تەنیا ٩٠ دۆلار دەتوانێت هەموو پێداویستییە داراییەکانی حکومەتی داهاتوو دابین بکات، نرخی ئێستای نەوت لە دەوروبەری ٦٢.٥٦ دۆلاردایە، هیچ ئاماژەیەک بە بەرزبوونەوەی لە داهاتوویەکی نزیکدا نییە، لە ئاستیدا پێدەچێت ئەگەری دابەزینی نرخی نەوت زیاتر بێت.
واقیعەکە ئەوەیە کە دانیشتووانی عێراق و کورستان چاوەڕوانییان لە سیستەمی سیاسی ئێستا نییە، کە پێکهاتەیەکە لە لایەن و هێزی تائفی و قەومی میلیشیا، هەڵبژاردنەکان و خواستەکانی هاوڵاتیان بە ئاسایش و ئازادی و دادپەروەری و باشبژێوی و خۆشگوزەرانی و لەپرسینەوە لە گەندەڵی و گەندەڵکاران ئاسۆیەک نیشان نادات، ، ئەمەش کەشوهەوای دۆخەکە لە ئێستاوە گرژی و ئاڵۆزی زیاتر خراپتر دەکات.
ئەوەی جێگای سەرنجە ئەنجامی هەڵبژاردن ئاشکرای دەکات کە میلیشیا چەکدارەکان و هاوپەیمانە سیاسییەکانی سەر بە ئێران زیاتر نفوزی خۆیان چەسپاندووە، بە سەرکەوتویی بالادەستی مەیدانی شەڕەکانیان بۆ دەسەڵاتی فراوانتری پەرلەمانیش گواستەتەوە. ئەم دەرئەنجامە ڕێگە خۆش دەکات میلیشیاکان لە چوارچێوەی پێکهاتە سیاسییە فەرمییەکان کاربکەن، ڕێگەیان پێدەدات کاریگەرییان لەسەر پێکهێنانی حکومەت هەبێت و سیاسەتەکان ئاراستە بکەن بۆ خزمەتکردنی بەرژەوەندییەکانیان و فراوانکردنی کۆنترۆڵی خۆیان بەسەر دامەزراوە سیاسی و ئەمنییەکانی عێراقدا.
ئەم چڕبونەوەی دەسەڵات بە هێزە میلیشیاکان دەبێتە هۆی ناهاوسەنگی زیاتری دەسەڵات لە بەرژەوەندی ئەو قەوارانەی کە لە دەرەوەی دەسەڵاتی دەوڵەت کاردەکەن و بە شێوەیەکی سیستماتیکی دامەزراوە حکومییەکان لاواز دەکەن، سنور بە هەر سەرۆک وەزیران دادەنێن گەر بەدوای هەڵوەشانەوەی میلیشیاکانەوە بێت.
لە هەمان کاتدا دانوسان و ڕێکەوتنی نێوان لایەنەکان لەسەر بنەمای شیعە و سونە و کورد، لەلایەکی ترەوە دەوری دەخاڵەتی بەردەوامی ئەمریکاو ئێران لە سەر چارەنوسی عێراق، تاچەند پێشبینی ئەوەی لێدەکرێت کە بتوانرێت سەقامگیری و ئاسایش لە عێراقدا بەدەست بهێنرێت؟. بە ئاشکرا دەبینین ململانێی نێوان “شیعە و سونە و کورد” هەمیشە پڕە لە گرژی. بۆیە پێویستە ئەو پێکهاتە تائیفی نەتەوەیی و ئیسلامی سیاسییە لە ریشەوە لەسەر پێکهاتەی حکومەت دابرێت. پێکهێنانی حکومەتێک بکرێتە ڕێگەی چاکسازی، کە لەسەر بنەمای

هاوڵا تی بون و غەیرە دینی و غەیرە نەتەوەیی بەبێ بونی دەسەڵا تی
میلیشیا دامەزرێت.